

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Vår dato	23.3.2022
Vår referanse	22/00072-19

Deres dato	
Deres referanse	

Saksbehandler: Gorm Braarvig

Høringer 2022 - Ny folkehelsemelding - Høringssvar

Folkehelse relatert digitalisering

Vi velger å sette søkelys på antatt fremtidig behov, da vi opplever at Norge er i verdensklasse på livskvalitet i dag. Skal vi også se fremover kan det hende at samfunnet forandrer seg, og at vi skal ta noen strategiske valg som legger til rette for fremtiden. Økt «segregasjon» aldersmessig, kulturelt og økonomisk krever at myndigheter må ha verktøy for å kompensere. De økte økonomiske ulikhetene (siden 80-tallet), som antas å medføre økte forskjeller i folkehelse, kan kanskje adresseres med digitalisering som en del av løsningen.

Digitalisering

Gitt at det er en plikt å understøtte innbyggere slik at de kan kreve sine rettigheter på likt grunnlag, og kanskje også tilby proaktive tjenester, tror vi digitalisering skal ta en rolle i folkehelsen. Generelt skal digitalisering medvirke til ett godt «borgerliv» i tillegg til å understøtte effektiv forvaltning og bærekraftig næringsliv.

Sentralt anbefaler vi å understøtte både statlige, sektorielle og kommunale fellesløsninger, som del av å sikre at den desentraliserte digitaliseringen (med selvråderett for kommunene) ikke medfører økt utenforskap.

Eksempelvis kan en kommune med lav digitalisering kanskje være dårligere rustet til å ta vare på sine svake enn en kommune som har kommet langt sin digitalisering. En løsning på dette kan være at e-helse og annen digitalisering løftes til et nasjonalt nivå på områder der behovene ikke varierer for mye.

KS har her en viktig rolle, og samarbeidet med staten blir viktig.

Digdir administrerer finansierings- og stimuleringsordningene Medfinansiering og StimuLab. I tillegg fasiliteter Digdir utvikling av beste praksiser, anbefalinger og standardisering. Digdir

tilbyr også fellesløsninger. Forvaltning av registre, lagring, arkivering, ID og tillitstjenester er områder som alle har sentraliserte komponenter og krever samarbeid.

I Digdir tror vi at digitalisering er veldig viktig for å adressere utenforskap. Såkalt «desentralisert digitalisering» har sine åpenbare fordeler for å sikre at lokale behov er dekket, og slik at løsningene blir fleksible nok til at de som er nær oppgaveløsningen får digitaliseringsbehovet dekket. Et dilemma er at sentralisering ofte er best for å sikre stordriftsfordeler, at man lærer av de gode eksemplene, og sikrer likhet for befolkningen. Samling av kompetanse på digitalisering er nødvendig på noen områder som krever sentralisering, blant annet enkelte tillitstjenester og nasjonal sikkerhet.

«Brukernære virkemidler»

Digitale assistenter kan ha en rolle i å sikre «innenforskap» gjennom at de gode løsningene blir tilgjengelig ut ifra brukerens behov, også for brukere med varierte digitale ferdigheter.

Både digitale assistenter og andre brukergresesnitt krever spisset innsats og godt samarbeid med brukerne og deres ulike hjelpere (pårørende, helsepersonell, saksbehandlere osv) for å unngå at nye løsninger blir kilde til nytt utenforskap. Dette er også et viktig moment i vurderingen av hvilke deler av digitalisering som bør sentraliseres. Støtte for digital hjemmeoppfølging er et eksempel der velferdsteknologisk knutepunkt sentralt sikrer tilstrekkelig standardisering og kontroll til at man fleksibelt kan understøtte lokale behov.

«Innovasjonsarbeid»

Uavhengige satsinger som «sammenhengende tjenester» og innarbeidelse av felles enighet om framtidsscenario, kan kompensere for mange utfordringer vi har som konsekvens av hvordan det digitale Norge er organisert.

Folkehelse som samfunnsutfordring tror vi har nytte av en systemisk tilnærming. Bruk av samfunnsoppdrag («EU Missions») som tilnærming kan være nyttig. Digitaliseringsdirektoratet inviterer gjerne til erfaringsdeling.

Vi mener at tverrorganisatorisk samarbeid om innovasjon vil sikre individets stemme. Slik adresserer man «utenforskap» som har rot i selve organiseringen av offentlig tjenesteyting. Eksempelvis der individer ikke har status som «pasient», og allikevel har behov for helsehjelp, faller utenfor. Det er lettere å adressere innbyggerperspektivet under paroler som «livet er en strøm av hendelser» og «sammenhengende tjenester» i tillegg til dagens organisering.

I innovasjonsinitiativet «Stimulab» har «Design og arkitektur Norge» (DOGA) og Digitaliseringsdirektoratet i dag samarbeid om en rekke innovasjonsprosjekter som handler om utenforskap.

Sentralt innovasjonsarbeid bør innrettes slik at man gjenbraker de gode ideene som har virket andre steder, samtidig som man understøtter lokalt selvstyre og kontroll, og kanskje til og med selvbetjeningsmuligheter for sluttbrukere. I hvilken grad resulterende IT-systemer,

finansiering, lovarbeid eller semantikk skal eller bør sentraliseres, er en bredere problemstilling.

«Felles tilnærming og arkitektur»

Hvilke oppgaver som bør løses hhv. sentralt, lokalt og i samspill mellom lokale og sentrale aktører (hybrid tilnærming), bør bestemmes i fellesskap. Slik kan samarbeid om strategisk teknisk og semantisk arkitektur, organisasjonsformer, finansiering og lovverk fungere for å understøtte digitaliseringen. I regjeringens digitaliseringsstrategi er hovedmålet «en enklere hverdag for innbyggere og næringsliv» blant annet ved at tjenester utvikles sammenhengende på tvers av sektorer.

Eksempelvis kan man tenke seg at personvern er komplekst nok til at enkelte deler av digitaliseringen koblet til området løses på nasjonalt nivå. Bare slik kan man sikre at individers rettigheter blir ivaretatt.

Digital folkehelse

De nye mulighetene digitaliseringen gir, for eksempel DNA-analyse og persontilpasset medisin, øker mengden sensitive helseopplysninger. Digitaliseringen både øker mengden opplysninger og gjør det lettere å dele opplysninger innenfor og utenfor helsesektoren. Samtidig kan teknologien hjelpe oss til å begrense hvilke opplysninger som deles med hvem, slik at mottaker bare får de opplysningene vedkommende har tjenstlig behov for. Dette krever bevissthet rundt datadeling og personvern. Vi mener at helsesektoren har et stort forsprang innen deling av sensitive opplysninger, med etiske komiteer og «Norm for informasjonssikkerhet og personvern». Vi registrerer at det er høy modenhet på dette området innen helsesektoren.

Det ligger stor samfunnsnytte i å gjenbruke kunnskap og løsninger fra helsevesenet i andre private og offentlige virksomheter.

Vennlig hilsen
for Digitaliseringsdirektoratet

Petra Nilsson-Andersen
seksjonssjef

Gorm Braarvig
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Kopi til:

Mottakerliste:

Helse- og
omsorgsdepartementet

Postboks 8011 Dep

0030 Oslo